

PARLAMENT EUROPEJSKI

Dyrekcja Generalna ds. Polityk Zewnętrznych Unii

Departament ds. Polityk

**NOTATKA INFORMACYJNA
W SPRAWIE SYTUACJI POLITYCZNEJ I GOSPODARCZEJ
NA UKRAINIE I JEJ STOSUNKÓW
Z UNIĄ EUROPEJSKĄ**

NOTATKA

Streszczenie:

Jest to zaktualizowana notatka analizująca sytuację polityczną i gospodarczą na Ukrainie oraz jej stosunki z UE. Uwzględnia zmiany sytuacji politycznej i gospodarczej w ciągu ostatnich sześciu miesięcy.

ExPo/B/PolDep/Note/2005_088

17 marca 2005

PL

Niniejsza notatka powstała na prośbę delegacji Parlamentu Europejskiego w Komisji Współpracy Parlamentarnej UE-Ukraina.

Dokument opublikowano w następujących językach: angielski (oryginał).

Autor:

Maria-Elena EFTHYMIOU
DG ds. Polityk Zewnętrznych Unii,
Departament ds. Polityk
ATR 08 K 052, Brussels
E-mail: mefthymiou@europarl.eu.int

Tekst ukończono w marcu 2005 r.

W celu otrzymania kopii prosimy o kontakt:

E-mail: brose@europarl.eu.int

Bruksela, Parlament Europejski, 17 marca 2005 r.

Opinie wyrażone w niniejszym dokumencie pochodzą od autora i nie muszą odzwierciedlać oficjalnego stanowiska Parlamentu Europejskiego.

Źródła: Komisja Europejska
Economist Intelligence Unit (EIU)
Eurostat
Oxford Analytica
Reuters
World Markets Country Analysis

SPIS TREŚCI

	<u>Strona</u>
I. SYTUACJA POLITYCZNA.....	4
II. SYTUACJA GOSPODARCZA	13
III. STOSUNKI MIĘDZY UE I UKRAINĄ.....	18
ZAŁĄCZNIKI.....	23

I. SYTUACJA POLITYCZNA

1. Wprowadzenie

Ukraina leży w południowo-wschodniej części Europy Środkowej¹. Jest drugim co do wielkości krajem Europy, o powierzchni 603 700 km², liczy 48,5 milionów mieszkańców. Największą grupą etniczną są Ukraińcy (73%), drugą - Rosjanie (21%) a każda z kolejnych grup etnicznych: Białorusini, Bułgarzy, Mołdawianie, Rumuni, Polacy, Węgrzy i Żydzi – stanowi mniej niż 1% ludności kraju. Granice Ukrainy z 7 sąsiednimi krajami: Węgrami, Słowacją, Polską (nowymi Państwami Członkowskimi UE), Rumunią, Mołdową, Białorusią i Rosją liczą sobie tysiące kilometrów.

Po rozpadzie Związku Radzieckiego Ukraina, drugi co do wielkości kraj w Europie, ogłosił niepodległość 24 sierpnia 1991 r., a w referendum, które odbyło się 1 grudnia owego roku przeważająca liczba Ukraińców wyraziła swoje poparcie dla tej deklaracji. Ponieważ głównym elementem historii Ukrainy był przez 600 lat brak własnej państwowości, zdobycie prawdziwej niepodległości było ewidentnie punktem zwrotnym.

2. Polityka wewnętrzna

2.1. Ramy instytucjonalne

Dnia 28 czerwca 1996 r. parlament ukraiński (Werhowna Rada) przyjął nową konstytucję ustanawiającą system prezydencki i gwarantującą gospodarkę rynkową poprzez konstytucyjną ochronę praw własności prywatnej. Konstytucja zawiera także składający się z 47 artykułów rozdział poświęcony ochronie praw człowieka (wolność sumienia, ochrona prywatności, wolność zrzeszania się i gwarancje prawne).

(a) Władza wykonawcza

Głową państwa jest Wiktor Juszczenko, który zastąpił Leonida Kucznię, i został wybrany na pięcioletnią kadencję w grudniu 2004 r. większością 52% głosów. Mianuje on premiera i rząd oraz kieruje polityką zagraniczną. Odpowiada także za obronność i ma prawo weta dotyczące projektów ustawodawczych, chociaż jego projekty muszą być kontrasygnowane przez ministra. Ma także prawo dymisjonowania członków rządu.

(b) Władza ustawodawcza

Jednoizbowy parlament liczy 450 deputowanych wybieranych na czteroletnią kadencję². Parlament ma uprawnienia ustawodawcze, uchwała budżet, zatwierdza nominację premiera i ratyfikuje umowy międzynarodowe. Rada ma prawo występować z wotum nieufności wobec rządu. Przewodniczącym parlamentu jest Wołodymyr Lytwyn, od czasu gdy przestał być stronnikiem Kuczmy, lider „centrowych” deputowanych w Parlamencie.

(c) System sądowiczy

Najwyższym organem sądownictwa jest Sąd Najwyższy Ukrainy. Postępowania prawne mogą być rozpatrywane wyłącznie przez sądy. Trybunał Konstytucyjny Ukrainy jest oddzielną

---

¹ Patrz załącznik I.

² Patrz załącznik II i III.

jednostką, złożoną z 18 sędziów (6 mianowanych przez prezydenta, 6 – przez parlament i 6 przez władze sądownicze) i ma następujące zadania:

- kontrola konstytucyjna na wszystkich szczeblach,
- stabilizacja i umacnianie porządku konstytucyjnego,
- ustanowienie prymatu prawa i konstytucji,
- popieranie praw i wolności obywateli.

(d) Podział administracyjny

Ukraina dzieli się na 24 regiony (ich gubernatorów mianuje prezydent), w tym dystrykt kijowski i autonomiczną republikę Krymu. Każdy region jest podzielony na pewną liczbę „rejonów”, z których każdy ma własną Radę Deputowanych i własną administrację.

2.2. Główne siły polityczne

(a) Wybory w dniu 31 marca 2002 r.

Trzecie wybory parlamentarne na Ukrainie po upadku Związku Radzieckiego odbyły się 31 marca 2002 r. w napiętej atmosferze. Frekwencja wyniosła 65,2%. W 1999 r. podczas wyborów prezydenckich, w których ponownie wybrano Leonida Kucznię, zagraniczni obserwatorzy odnotowali liczne nieprawidłowości, a zatem na terenie kraju pod auspicjami Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) rozmieszczono około 1000 obserwatorów, co było rzeczywiście operacją na dużą skalę. Międzynarodowi obserwatorzy, w tym niektórzy posłowie PE, we wspólnej deklaracji zwrócili uwagę na pozytywne i negatywne aspekty wyborów. Do pozytywnych aspektów zaliczono: nowe prawo wyborcze, które uwzględniało zalecenia OBWE i Rady Europy; efektywne i zorganizowane zarządzanie wyborami przez Centralną Komisję Wyborczą; skuteczniejsze mechanizmy rozstrzygania sporów związanych z wyborami; szerokie spektrum opcji politycznych dostępnych dla wyborców – 33 partie lub bloki oraz zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego w proces wyborczy. Negatywne elementy odnotowane przez obserwatorów to: ingerowanie władz publicznych w proces wyborczy; kampania, która nie informowała wyborców, o wyzwaniach, jakim musi sprostać kraj; zabójstwo kandydata z Socjaldemokratycznej Partii Ukrainy i inne pojedyncze zdarzenia. Zdaniem obserwatorów najpoważniejszym problemem podczas wyborów było wielokrotne naruszanie zasady tajności głosowania i ewidentnie nielegalne dopisywanie wyborców do list głosujących. Następne wybory parlamentarne odbędą się w roku 2006.

(b) Wyniki wyborów i nowa Rada¹

Liberalny blok premiera Wiktora Juszczenki (“Nasza Ukraina”) zdobył 112 mandatów i obecnie jest najliczniej reprezentowaną partią w Radzie. Pro-prezydencki blok “Dla Zjednoczonej Ukrainy” uzyskał 102 mandaty, natomiast partia komunistyczna (partia mająca największą liczbę mandatów w Radzie poprzedniej kadencji) zdobyła zaledwie 66 mandatów, mniej niż połowę mandatów, które miała poprzednio. Małe partie opozycyjne (blok Julii Tymoszenko i Partia Socjalistyczna kierowana przez Ołeksandra Moroza) uzyskały niewiele ponad 20 mandatów każda. Niezależni kandydaci, związani z regionalnymi oligarchami zdobyli 93 miejsca. Takie wyniki nie dały większości w Radzie ani prawicy, ani lewicy, na czym musiał ucierpieć rząd wywodzący się z parlamentu. Po wyborach prezydenckich partia większościowa w Radzie, Nasza Ukraina, zjednoczyła się z blokiem Julii Tymoszenko i Partią Socjalistyczną w nadziei utworzenia stabilnej większości parlamentarnej.

---

¹ Patrz załączniki II i III.

Podział między komunistami i nacjonalistami stanowi odzwierciedlenie głębszego podziału w ukraińskim społeczeństwie. Zachodnia część kraju tradycyjnie reprezentuje poglądy narodowe i popiera niepodległość, natomiast wschód jest w dużej części rosyjskojęzyczny i sprzyja raczej bliższym więzom z Rosją, podobnie zresztą jak zamieszkały przez Rosjan Krym.

Ta większość, konieczna dla likwidacji głębokich niedostatków strukturalnych i demokratycznych, które nadal istnieją na Ukrainie, zgodnie potwierdziła nominację Julii Tymoszenko na premiera w ramach nowych nominacji w rządzie i w administracji regionalnej, dokonywanych przez prezydenta Juszczenkę.

Kluczowe stanowiska w rządzie objęli raczej specjaliści niż politycy¹. Zarysy przyszłej opozycji wobec Juszczenki nie są jeszcze całkiem wyraźne. Partiami, które mogą stanowić trzon nowej opozycji są Partia Regionów Ukrainy Wiktora Janukowycza i Socjaldemokracja Wiktora Medwedczuka, a także ukraińska Partia Pracy. Nastawienie silnych grup oligarchów może się zmienić na korzyść nowego prezydenta. Grupa ta, chociaż została osłabiona przez „pomarańczową rewolucję”, ma nadal ważną pozycję w parlamencie. Różnice interesów różnych grup politycznych będą nasilały walkę przedwyborczą poprzedzającą wybory do parlamentu w 2006 r., zwłaszcza że mniej więcej w tym samym czasie wejdą w życie poważne zmiany w konstytucji dające parlamentowi większe uprawnienia.

2.3. Obecna sytuacja polityczna

W 2003 r. prezydent Kuczma spotkał się z kolejną falą opozycji. Nowy ruch, nazywający się „Powstań Ukraino!”, złożony z czterech grup politycznych (komunistów, socjalistów, partii dysydentki Julii Tymoszenko i bloku „Nasza Ukraina” Wiktora Juszczenki) wzywał do przeprowadzenia wcześniejszych wyborów, oskarżając władze o korupcję i autorytarne rządy.

Dnia 16 września 2003 r., w trzecią rocznicę zaginięcia młodego dziennikarza, Georgija Gongadze, który mocno krytykował nadużycia finansowe popełniane przez otoczenie prezydenta, wiele tysięcy ludzi demonstrowało na ulicach Kijowa. Odkrycie w lesie pozbawionych głowy zwłok Gongadze spowodowało polityczny skandal.

Dnia 16 września 2003 r. włoska prezydencja wydała w imieniu Unii Europejskiej deklarację w sprawie zniknięcia i zamordowania ukraińskiego dziennikarza, Georgija Gongadze, wyrażając swoje zaniepokojenie brakiem postępów w dochodzeniu w sprawie okoliczności jego śmierci. W ciągu czterech lat od śmierci Gongadze kilku innych dziennikarzy na Ukrainie zginęło gwałtowną śmiercią, a inni byli przedmiotem napadów. Unia Europejska wyraziła również zaniepokojenie, iż dziennikarze na Ukrainie są ograniczani lub zastraszani w związku ze zbieraniem informacji. Po zwycięstwie w wyborach prezydenckich w grudniu 2004 r. prezydent Juszczenko oświadczył, że wyjaśnienie okoliczności tego morderstwa jest jego osobistym, politycznym, moralnym i ludzkim obowiązkiem. Cztery lata po morderstwie dwie osoby z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które brały w nim udział zostały aresztowane. Jednakże były minister Krawczenko zanim stanął przed prokuratorem generalnym, 4 marca został zabity strzałem w głowę. Teza o samobójstwie jest zdecydowanie podważana. Krążą także powszechnie plotki o udziale byłego prezydenta Kuczmy w tej sprawie.

---

¹ Patrz załącznik VII.

Przed zakończeniem wyborów prezydenckich w 2004 r. ówczesny prezydent Kuczma próbował spowodować uchwalenie przez Radę zmian w konstytucji, które miałyby ograniczyć uprawnienia prezydenta na rzecz parlamentu, zdominowanego wówczas przez jego sojuszników. Obserwatorzy uważają, że celem tych działań miało być osłabienie pozycji kolejnego prezydenta.

2.4. Wybory prezydenckie 31 października 2004 r.

Stawka była wysoka, ponieważ te wybory miały zadecydować o przyszłości Ukrainy w najbliższym dziesięcioleciu. Centralna komisja wyborcza zamknęła listę kandydatów dnia 5 sierpnia 2004 r., było na niej 26 nazwisk, ale nie wszystkim kandydatom udało się do 20 września zdobyć potrzebne 500 000 podpisów, aby móc uczestniczyć w wyborach. Głównymi kandydatami byli: liberalny i prozachodni były premier, Wiktor Juszczenko oraz ówczesny premier, Wiktor Janukowycz, centrysta, wysunięty przez partie popierające ówczesnego prezydenta. Lewica była nadal podzielona: Julia Tymoszenko nie startowała w wyborach, kandydowali natomiast Ołeksandr Moroz, lider Partii Socjalistycznej (6,9% w 2002 r.) i Petro Symonenko, lider Partii Komunistycznej (20% w 2002 r.).

Wiktor Juszczenko popierał dążenie do reform gospodarczych i politycznych oraz przystąpienie Ukrainy do NATO i UE¹. Janukowycz był kandydatem popieranym przez Kucznię na jego następcę. Pomimo decyzji trybunału konstytucyjnego z grudnia 2003 r. Kuczma nie kandydował. Wiktor Janukowycz jako premier cieszył się szczególnym poparciem Doniecka (najbogatszego regionu Ukrainy), który jest promoskiewski i rosyjskojęzyczny i którego kiedyś był gubernatorem. Nie było jednak ogólnej zgody wśród oligarchów popierających rząd. Znaczenie tych wyborów uznała Rada Europy, która już w styczniu 2004 r. wzywała władze ukraińskie do zagwarantowania przeprowadzenia wolnych i demokratycznych wyborów pod groźbą zawieszenia członkostwa. Co więcej, na spotkaniu Rady Stowarzyszenia UE-Ukraina w dniu 18 maja 2004 r. delegacja UE potwierdziła, że charakter stosunków jest uzależniony od konkretnych środków, które władze ukraińskie zamierzają podjąć w celu promowania europejskich wartości i zasad, zwłaszcza wolności prasy oraz wolnych i uczciwych wyborów.

Dnia 31 października odbyła się pierwsza tura wyborów prezydenckich. OBWE/ODIHR stwierdziło, że “wybory nie spełniały wielu europejskich norm dotyczących demokratycznych wyborów”. Po ogłoszeniu wyników pierwszej tury okazało się, że dwaj główni kandydaci, premier Wiktor Janukowycz i jego rywal Wiktor Juszczenko uzyskali niemal taką samą liczbę głosów, przy czym Janukowycz minimalnie wyprzedził Juszczenkę.

Parlament Europejski obserwował obie tury wyborów prezydenckich. Obserwatorzy z PE działali wspólnie z obserwatorami OBWE /ODIHR.

W drugiej turze wyborów, która odbyła się 21 listopada 2004 r. kraj wyraźnie podzielił się na wschód i zachód. Ogromna większość wyborców z zachodniej Ukrainy głosowała na Juszczenkę, natomiast wschód w przeważającej większości poparł prorosyjskiego premiera Janukowycza. Wyniki były bardzo zbliżone.

Krajowa Komisja Wyborcza oficjalnie ogłosiła zwycięzcą Janukowycza, który zdobył 49,46 % głosów, natomiast Juszczenko - 46,61%.

---

¹ Ostatnie wyniki badań przeprowadzonych przez Centrum im. Razumkova wykazały: Juszczenko (27,9%), Janukowycz (21,1%), Symonenko (9,8%) i Moroz (6,5%).

Zwolennicy Wiktora Juszczenki wylegli na ulice, paralizując Kijów i blokując dostęp do budynków rządowych. Dnia 25 listopada Sąd Najwyższy wstrzymał ogłoszenie wyników wyborów do czasu rozpatrzenia około 11 000 skarg złożonych przez zwolenników Juszczenki.

Dnia 22 listopada Rada GAERC uzgodniła tekst ostrego oświadczenia wydanego później tego dnia przez Prezydencję. Oświadczenie nawiązywało do sprawozdania z wyborów OSCE/ODIHR, które poddało w wątpliwość, czy oficjalne wyniki w pełni odzwierciedlają wolę narodu ukraińskiego i wzywało władze Ukrainy do dokonania wraz ODIHR przeglądu procesu wyborczego i jego wyników. Także wszystkie Państwa UE wezwały ambasadorów Ukrainy w swoich stolicach, aby poinformować władze ukraińskie o obawach UE.

Departament Stanu USA i senator Richard Lugar, osobisty wysłannik prezydenta Busha złożyli podobne oświadczenia.

Niedbałe przeprowadzenie drugiej tury wyborów prezydenckich, która odbyła się 21 listopada, spowodowało najbardziej znaczący kryzys na Ukrainie od czasu uzyskania niepodległości. Wobec dowodów masowego fałszowania wyników kandydat opozycyjny, Wiktor Juszczenko, odmówił uznania oficjalnych wyników, zgodnie z którymi zwyciężył jego rywal, premier Wiktor Janukowycz. To spowodowało pełen napięcia stan zawieszenia. Setki tysięcy demonstrantów wyszło na ulice, a pewna liczba władz lokalnych, w tym także władze stolicy, Kijowa, otwarcie popierały Juszczenkę. Pęknięcia pojawiły się również w aparacie państwowym, do opozycji przechodzili członkowie władz, policja, służba bezpieczeństwa, dyplomaci, a także klubowi koledzy Janukowycza z parlamentu.

Ostatecznie Sąd Najwyższy uznał wybory z 21 listopada 2004 r. za nieważne i 26 grudnia odbyła się druga tura. W tych wyborach zwyciężył Wiktor Juszczenko, który zdobył 51,99% głosów.

Dnia 8 grudnia ukraiński parlament przegłosował zmiany w prawie wyborczym i zmienił konstytucję ograniczając w ten sposób uprawnienia prezydenta.

Parlament Europejski w rezolucji z 13 stycznia 2005 r. w sprawie wyników wyborów na Ukrainie pogratulował Wiktorowi Juszczence, wezwał nowo wybrane władze do dalszego rozwoju instytucji demokratycznych i wyraził swoje stałe poparcie dla tej sprawy. Wezwał także do dalszych form stowarzyszenia z Ukrainą, wykraczających poza zrewidowany Plan Działania i wyraźnie nawiązał do art. 49 Traktatu mówiącego o członkostwie wszystkich państw europejskich, które spełniają odpowiednie warunki i wymogi. W swoim wystąpieniu przed Parlamentem Europejskim 23 lutego 2005 r. prezydent Ukrainy zawarł bardzo emocjonalny apel na rzecz integracji europejskiej jego kraju.

2.5. Krym i zagadnienia konstytucyjne

Definicja statusu Krymu w ukraińskiej konstytucji z 1996 r. nie rozwiązała wszystkich zaległych problemów. Potwierdziła ona status quo: półwysep zachowuje nazwę „Autonomicznej Republiki Krymu” i nadal ma oddzielny parlament, rząd i konstytucję, które podlegają konstytucji i ustawodawstwu Ukrainy.

Pomiędzy największymi grupami ludności na Krymie: Rosjanami (67%), Ukraińcami (26%) i Tatarami (7%) utrzymują się napięcia etniczne. Każda z nich chciałaby innego statusu Krymu – mniejszość rosyjska popiera przyłączenie do Rosji, natomiast Tatarzy (muzułmanie pochodzenia tureckiego), którzy zostali deportowani przez reżim stalinowski pod koniec II

wojny światowej i których dotyka coraz większe ubóstwo nawiązują do stworzenia autonomicznego państwa w ramach Ukrainy.

3. Polityka zagraniczna

Stosunki z UE

UE uznała Ukrainę w grudniu 1991 r. W roku 1998 weszła w życie, na wstępny okres 10 lat, Umowa o partnerstwie i współpracy (PCA). W marcu 2003 r. został podpisany protokół do umowy, rozszerzający w pełni jej stosowanie od 1 maja 2004 r. na 10 nowych Państw Członkowskich. Obowiązuje również kilka szczegółowych umów dotyczących handlu, nauki i techniki oraz energii jądrowej. W ramach programu TACIS świadczona jest pomoc techniczna. Ukraina jest partnerem Polityki Europejskiego Sąsiedztwa.

UE jest największym donatorem Ukrainy. Łączna pomoc od 1991 r. przekroczyła sumę 1 miliarda euro. Kwota ta obejmuje pomoc techniczną w ramach TACIS, pomoc makrofinansową (wsparcie budżetowe) oraz pomoc humanitarną.

Prezydencja holenderska jako priorytet wymieniła nową wspólną strategię UE na Ukrainie.

PE i Ukraina

PE kilkakrotnie uchwalał rezolucje popierające pomoc dla Ukrainy. Krytykował także nieprawidłowości odnośnie do praw człowieka i nieposzanowanie norm demokratycznych (patrz wyżej).

Dnia 11 marca 2004 r. Parlament przyjął rezolucję w sprawie Ukrainy, w której nawiązywał do zagrożenia wolności wypowiedzi w tym kraju i gróźb wobec dziennikarzy.

Dnia 28 października Parlament przyjął rezolucję w sprawie zbliżających się wyborów na Ukrainie (patrz załączona kopia).

Dnia 24 listopada Javier Solana zwrócił się do Komisji Spraw Zagranicznych PE w sprawie Ukrainy. Załączamy kopię jego oświadczenia.

Dyplomacja ukraińska ma trzy główne priorytety: stosunki z sąsiednimi państwami, stosunki z Unią Europejską i jej Państwami Członkowskimi oraz stosunki z innymi ważnymi uczestnikami światowej sceny politycznej, zwłaszcza ze Stanami Zjednoczonymi. Obecne podejście Ukrainy do Rosji charakteryzuje się otwartością polityczną, a umowy gospodarcze z 14 lutego 2001 r. stanowią jeden ze sposobów umacniania tego podejścia.

Dnia 12 kwietnia 2001 r. Rada Europy ogłosiła możliwość zawieszenia członkostwa Ukrainy i utraty jej praw przedstawicielskich w Radzie. Procedura ta została wstrzymana 28 września 2001 r. przez Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy. Zgromadzenie potępiło jednak powtarzające się przypadki zastraszania i ataków na dziennikarzy, parlamentarzystów i polityków opozycyjnych.

Nowe władze dążą do przystąpienia kraju do WTO pod koniec 2005 r. i w tym celu przygotowany jest ważny pakiet reform prawnych. Wiele podstawowych działań związanych z możliwością członkostwa w WTO wykonał poprzedni rząd, zawierając większość umów dwustronnych.

3.1. Status Ukrainy w ramach WNP

Ogólnie rzecz biorąc polityka Ukrainy wobec WNP stanowi zdecydowane odrzucenie koncepcji integracji politycznej czy wojskowej. Nie pochwala dążeń integracyjnych w dziedzinie gospodarczej i preferuje stosunki dwustronne. W 1997 r. Ukraina wraz z Gruzją, Mołdową i Azerbejdżanem zainicjowała GUAM. GUAM jest nieformalnym ugrupowaniem, którego celem jest utworzenie obszaru wolnego handlu między uczestniczącymi państwami.

Od czasu uzyskania niepodległości Ukraina próbuje budować stosunki z Państwami Członkowskimi UE bez zrywania więzów z innymi byłymi republikami radzieckimi.

Wydaje się, że Ukraina przestaje przejawiać tradycyjnie podejrzliwe nastawienie wobec WNP. Leonid Kuczma był organizatorem nieoficjalnego szczytu przywódców krajów WNP w Sankt Petersburgu w dniu 30 maja 2003 r., na którym omawiano projekty utworzenia obszaru wolnego handlu.

Dnia 19 września 2003 r. w Jałcie szefowie państw Rosji, Białorusi, Ukrainy i Kazachstanu podpisali porozumienie w sprawie utworzenia wspólnego obszaru gospodarczego, którego celem było zniesienie barier celnych oraz wdrożenie wspólnych przepisów sprzyjających rozwojowi handlu i bardziej przejrzystej konkurencji. Prezydent Putin, który z entuzjazmem popiera projekty obszaru wolnego handlu, podkreślił, że porozumienie jest wynikiem kompromisu uwzględniającego narodowe interesy wszystkich państw-sygnatariuszy. Na Ukrainie jednak jest wielu przeciwników¹ tych projektów, ponieważ obawiają się, że te nowe zobowiązania będą miały negatywny wpływ na ich przyszłe szanse przystąpienia do UE i WTO.

3.2. Stosunki z Rosją

Ukrainę zamieszkuje 11 milionów osób narodowości rosyjskiej, a zatem stosunki Ukrainy z Rosją nie są problemem, który można zlekceważyć. Dnia 31 maja 1997 r. Kijów i Moskwa umocniły wzajemne więzy poprzez podpisanie przez prezydentów Leonida Kucznię i Borysa Jelcyna umowy o przyjaźni i współpracy. Zawierający 41 artykułów dokument stanowi kompromis między stronami. Rosja rezygnuje z roszczeń terytorialnych, a Ukraina zobowiązuje się nie podejmować żadnych działań, które mogłyby być postrzegane jako potencjalne zagrożenie dla bezpieczeństwa Moskwy. Według różnych doniesień i informacji prasowych Ukraina zgodziła się przez 10 lat (okres obowiązywania umowy) nie przyjmować propozycji przystąpienia do NATO. Rosja i Ukraina zobowiązały się także do ochrony mniejszości w obu krajach i do zagwarantowania ochrony praw człowieka wszystkich obywateli.

Podpisanie umowy o przyjaźni i współpracy stało się możliwe dopiero po rozwiązaniu problemów dotyczących odziedziczonej przez Ukrainę broni jądrowej i podziału Floty Czarnomorskiej. Dnia 28 maja 1998 r. premierzy obu krajów podpisali umowę, na mocy której Ukraina zgodziła się na wydzierzawienie Rosji na 20 lat portu w Sewastopolu i innych obiektów. Rosja ma płacić za dzierżawę i zgodziła się zmniejszyć liczbę swoich wojsk na Krymie. W październiku 2003 r. chęć uzyskania przez Rosję większej kontroli nad dostępem do Morza Azowskiego doprowadziło niemal do incydentu dyplomatycznego, gdy władze rosyjskie w Krasnodarze zaczęły budować tamę w cieśninie Kercz w kierunku należącej do Ukrainy wyspy Tuzła.

---

¹ Ukraińska Rada zatwierdziła projekty 17 września 2003 r., ale partie opozycyjne nie uczestniczyły w głosowaniu. Umowa została jednak przyjęta przez Parlament w kwietniu 2004 r.

Pomimo wyżej wspomnianych umów silne rosyjskie lobby oraz uzależnienie Ukrainy od energii i handlu nadal będą miały wpływ na asymetrię stosunków między Rosją i Ukrainą. Rosja jest głównym dostawcą energii dla Ukrainy i odbiorcą 40% eksportu. Rosja przeznaczyła również 44 mln USD na budowę nowej elektrowni jądrowej na Ukrainie.

Władze rosyjskie nie są obojętne wobec wyborów prezydenckich na Ukrainie w październiku, chociaż nie wydają żadnych publicznych oświadczeń na ten temat. Obserwatorzy podkreślają jednak poparcie Moskwy dla Wiktora Janukowycza.

3.3. Stosunki z NATO

Stosunek Kijowa do rozszerzenia NATO w ostatnich latach ulegał częstym zmianom. Pierwsze ukraińskie delegacje popierały stanowisko Moskwy. Od tamtej pory jednak władze ukraińskie uważają, że rozszerzenie NATO może przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa w regionie. Ukraina poparła przystąpienie nowych państwa do Sojuszu.

W niedawnej umowie z Rosją Ukraina zgodziła się nie przystępować do żadnych sojuszy wymierzonych przeciwko Rosji i nie przyjmować wojsk NATO ani broni jądrowej na swoim terytorium. Niemniej jednak więzy Ukrainy z NATO są obopólnie korzystne: w interesie bezpieczeństwa NATO leży zapewnienie stabilności Ukrainy, a Ukraina postrzega współpracę z NATO jako źródło pewności w stosunkach z Rosją.

Kijów przystąpił zatem do NATO-wskiej inicjatywy Partnerstwo dla Pokoju. Ukraina była pierwszym krajem WNP, który przystąpił do Partnerstwa i jest jego entuzjastycznym członkiem. Szczególnym celem inicjatywy jest promowanie stabilności i wspólnych wartości w Europie Środkowej i Wschodniej. W ramach Karty Szczególnego Partnerstwa NATO i Ukraina zobowiązane są do rozwoju współpracy. Konsultacje koncentrują się na kwestiach polityki i bezpieczeństwa, zapobieganiu konfliktom, zarządzaniu kryzysowym, popieraniu pokoju, rozbrojeniu, nadzorze nad bronią, eksporcie broni oraz transferze związanych z tym technologii oraz zagadnieniach związanych z walką z handlem narkotykami i terroryzmem.

Stosunki między NATO i Ukrainą są oparte na zasadzie bezpieczeństwa i uznaniu faktu, iż bezpieczeństwo państw OBWE jest niepodzielne, a także na zakazie stosowania siły wbrew prawu międzynarodowemu, a zwłaszcza Karcie Narodów Zjednoczonych i porozumieniom helsińskim. Po podpisaniu Karty Szczególnego Partnerstwa w Kijowie ustanowiono dwa biura reprezentujące NATO oraz Komisję NATO-Ukraina.

Zbliżenie NATO i Ukrainy sprzyja spokojowi w regionie. Zmusiło to Ukrainę do rozwiązania problemów z Rumunią dotyczących Północnej Bukowiny i Południowej Besarabii. Dnia 2 czerwca 1997 r., w celu rozwiązania tego konfliktu terytorialnego, Rumunia i Ukraina podpisały traktat o przyjaźni i współpracy.

Ponieważ Ukraina nie jest formalnie częścią NATO, nie dotyczy jej art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego, który wymaga od członków udzielenia sobie wzajemnie pomocy w przypadku ataku lub zbrojnego zagrożenia. Jest jednak pewna ochrony, biorąc pod uwagę, iż punkt 15 karty NATO-Ukraina przewiduje konsultacje z władzami NATO w przypadku ataku na jej integralność terytorialną, niezależność polityczną lub bezpieczeństwo. W marcu 2000 r. Rada Północnoatlantycka NATO (NAC), organ kierujący organizacją, zebrał się w Kijowie.

Podczas swojej wizyty w siedzibie NATO w Brukseli w dniu 1 marca 2002 r. ówczesny premier Ukrainy, Anatolij Kinach, oświadczył, iż Ukraina popiera rozszerzenie UE i NATO na wschód, ponieważ pomogłoby to reformom gospodarczym i wzmocniło ukraińską

demokrację, jednocześnie dając jego krajowi nadzieję, iż pewnego dnia stanie się pełnoprawnym członkiem obu organizacji. W tym celu dnia 26 marca 2003 r. Zostały podpisane protokoły akcesyjne między NATO i Ukrainą.

Nowy rząd stwierdził, że utrzyma status quo i w najbliższej przyszłości nie będzie składał wniosku o członkostwo w NATO.

3.4. Stosunki ze Stanami Zjednoczonymi

Od czasu uzyskania przez Ukrainę niepodległości w 1991 r. USA zdają sobie sprawę ze strategicznej pozycji tego kraju, a Ukraina stała się trzecim największym odbiorcą amerykańskiej pomocy po Egipcie i Izraelu.

Dnia 5 czerwca 2000 r. prezydent USA Bill Clinton i ukraiński prezydent Leonid Kuczma podczas spotkania w Kijowie podpisali wspólne oświadczenie, w którym potwierdzili swoje zobowiązanie do rozszerzania i pogłębiania strategicznego partnerstwa między obydwojma krajami w XXI wieku.

Te dobre stosunki stały się napięte w związku ze sprawą Gongadze, gdy Waszyngton skrytykował Kijów za zagrożenia dla wolności prasy i bezpieczeństwa dziennikarzy.

Po atakach 11 września 2001 r. sekretarz stanu Colin Powell podziękował rządowi Ukrainy za aktywną rolę Kijowa w koalicji antyterrorystycznej. Obecne stosunki między Kijowem i Waszyngtonem wydają się jednak chwiejne. Pentagon otrzymał kasetę będącą dowodem, iż Leonid Kuczma w 2000 r. zezwolił na sprzedaż Irakowi ukraińskiego systemu radarowego („Kolczuga”). Ten nowoczesny system radarowy został sprzedany Chinom, ale umowa sprzedaży nie zawierała klauzuli uniemożliwiającej odsprzedaż i pomimo iż Chiny odrzucają zarzut, system został później odsprzedany Irakowi. Władze USA natychmiast wstrzymały bezpośrednią pomoc finansową dla ukraińskiego rządu (30 mln USD) w następstwie „Iraqgate” (od tamtej pory łączna pomoc finansowa USA dla Ukrainy zmniejszyła się ze 180 mln USD do 150 mln USD). Jednak wysłanie ukraińskiego kontyngentu do Iraku w celu wsparcia sił koalicyjnych powinno sprzyjać zbliżeniu między Ukrainą i USA¹.

---

¹ W Iraku jest rozmieszczonych 1 667 członków personelu wojskowego, w ramach sił wielonarodowych stacjonujących na południowym wschodzie kraju. Czwarty pod względem liczebności (nieamerykański) kontyngent znalazł się pod polskim dowództwem. Ukraińcy stacjonowali w Kut (180 km na południowy wschód od Bagdadu), z zadaniem strzeżenia różnych obiektów strategicznych. Dnia 6 kwietnia 2004 r. jeden ukraiński żołnierz został zabity, a pięciu innych zostało rannych podczas pierwszych starć z radykalną szyicką milicją Muktdady al-Sadra. Następnego dnia siły ukraińskie ewakuowano z miasta i odesłano do głównego obozu, gdzie stacjonują do tej pory.

II. SYTUACJA GOSPODARCZA¹

1. Wprowadzenie

W byłym Związku Radzieckim Ukraina była po Rosji najbogatszym regionem pod względem gospodarczym. Upadek Związku Radzieckiego miał poważne konsekwencje dla Ukrainy, w tym utratę rynków radzieckich oraz taryf energetycznych przy międzynarodowych cenach rynkowych. Ukraińską gospodarkę, już poważnie osłabioną, mocno dotknęły reperkusje rosyjskiego kryzysu finansowego w sierpniu 1998 r.: hrywna, zdewaluowana o 35% we wrześniu 1998 r. w kolejnych miesiącach nadal traciła na wartości, pociągając za sobą w dół system bankowy.

Władze ukraińskie, mające poważne problemy z wywiązaniem się z zagranicznych zobowiązań, musiały szukać pomocy międzynarodowych instytucji finansowych: w ramach rozszerzonego środka finansowego podpisanego z MFW powstał program mający na celu ustabilizowanie finansów publicznych i naprawienie problemów strukturalnych w gospodarce.

Uważana niegdyś za spichlerze Związku Radzieckiego Ukraina od czasu swej niepodległości przeżyła znaczący schyłek swego rolnictwa, które obecnie odpowiada za mniej niż 15% PKB, jest to dużo mniej niż 20% osiągnięte na początku lat 90-tych. Sytuacja nie ulega zmianie na lepsze, ponieważ rolnikom zawsze jest trudno uzyskać kredyty, a zbiory w roku 2003 były złe.

Z drugiej strony przez cztery ostatnie lata podstawą odbudowy ukraińskiej gospodarki był sektor przemysłowy. Produkcja stali stanowi 25% produkcji przemysłowej, sektora, w którym dominuje budowa maszyn. Jednakże fakt, iż 75-80% produkcji metalurgicznej jest przeznaczonych na rynki zagraniczne zwiększa zależność i wrażliwość kraju.

2. Wzrost gospodarczy i inflacja

Po latach spadku PKB i po raz pierwszy od 1990 r. wzrost PKB w 2000 r. był dodatni i osiągnął 5,9%. Rok 2001 był rokiem znacznej poprawy, a wzrost PKB osiągnął 9,1%. Jednakże zdaniem obserwatorów, nawet mimo iż w roku 2002 wzrost PKB był dodatni, był on mniej dynamiczny (4,8%), chociaż w roku 2003 osiągnął 9,3%, dzięki rozwojowi przemysłu, inwestycjom zagranicznym i wzrostowi w sektorze budowlanym. Zdaniem analityków w latach 2004 – 2007 wzrost powinien wynosić 4% - 7%. Rząd spodziewa się, że w 2004 r. wzrost gospodarczy wyniesie 12%.

Specjalistyczne raporty pokazują, że w 2000 r. inflacja wyniosła 28,2%. Stabilność popieranym cen i rządowych nadwyżek budżetowych oznaczała, że inflacja cen konsumenckich spadła o 12% w 2001 r. i 0,76% w 2002 r., osiągając 5,2% w 2003 r. i 12,3% w 2004.

3. Handel zagraniczny

Od lipca 2000 bilans handlowy był dodatni i w listopadzie 2000 wyniósł 1,8%, ale w 2003 r. nastąpił znaczny spadek. Przez pierwszych 10 miesięcy roku 2004 znów był dodatni. Głównymi rynkami dla ukraińskiego eksportu są Rosja, Włochy, Turcja, Niemcy, USA, Chiny i Polska. Jej główni dostawcy to Rosja (35% ukraińskiego importu), Niemcy, Polska,

---

¹ Patrz załącznik IV.

Włochy i Francja. Głównym przedmiotem eksportu w ostatnich pięciu latach były wyroby metalowe (37%), surowce (20%) i półprodukty (15%). W tym samym okresie Ukraina importowała głównie towary podstawowe (36%), półprodukty (16%) i produkty energetyczne (50%).

Silny wzrost w Rosji i krajach azjatyckich sprzyja rozwojowi ukraińskiego eksportu. Rynek ukraiński doznał jednak spadku zapotrzebowania na eksport do USA.

Ostatnie rozszerzenie Unii Europejskiej może mieć negatywny skutek dla Ukrainy, zwłaszcza pod względem zmniejszenia eksportu wyrobów rolnych, chemicznych i metalowych. Jednakże długofalowo Kijów będzie sprzedawał na unijny rynek liczący 450 milionów osób. Aby złagodzić wszelkie ujemne skutki rozszerzenia Komisja i Ukraina parafowały w czerwcu ubiegłego roku umowę, na mocy której Kijów może w bieżącym roku wyeksportować łącznie 606 824 ton stali do krajów rozszerzonej Unii. Umowa ta, która wkrótce powinna zostać podpisana, zwiększa wolumen importu z Ukrainy do Europy, aby uwzględnić dziesięć nowych Państw Członkowskich i w ten sposób gwarantuje, że zwiększone zapotrzebowanie firm europejskich na stal zostanie w roku 2004 w pełni zaspokojone.

4. Polityka fiskalna

Przez całe lata 90-te Ukrainę obciążały poważne deficyty rządowe. Zaczęło się to zmieniać w roku 2000, gdy znacznie poprawiła się sytuacja finansowa. Surowa polityka fiskalna umożliwiła zmniejszenie deficytu budżetowego w roku 2000 do 1,3% PKB, w porównaniu 2,4% w roku 1999. Zmniejszenie liczby transakcji bezgotówkowych i likwidacja większości dowolnych ulg podatkowych poprawiło stan dochodów. Od tamtej pory sytuacja uległa jednak pogorszeniu (deficyt stanowił 1,6% PKB w 2001 i 2,5% w 2002 r.), pomimo lekkiej poprawy w roku 2003 (-1% PKB), aby w 2004 r. osiągnąć niepokojący poziom 3,4% PKB. Dochody z podatków w 2003 r. wyniosły jednak mniej niż prognozował rząd.

5. Polityka pieniężna, kurs wymiany i zadłużenie zagraniczne

W roku 2000 polityka pieniężna uległa rozluźnieniu w związku z większą podażą i większym popytem pieniądza. Ekspansja pieniężna trwała nadal w 2001 r., zgodnie ze zwiększeniem popytu. Miały na to wpływ dwa czynniki – po pierwsze polityka Banku Centralnego Ukrainy polegająca na emisji pieniądza na zakup obcych walut zwiększyła podaż pieniądza. Po drugie, banki komercyjne znów zaczęły udzielać pożyczek, gdy szok spowodowany rosyjskim kryzysem zwiększył ilość pieniędzy w systemie bankowym.

Bankowi Centralnemu Ukrainy udało się utrzymać stabilność nominalnego kursu wymiany w porównaniu z latami 1999 i 2000, ale dopiero po deprecjacji o 34% wobec dolara w 1999 r.¹. Niestabilność związana z wyborami spowodowała uciekanie się do rezerw, ale duży napływ walut obcych związany z eksportem i inwestycjami będzie nadal wspierać stabilność i zwiększać rezerwy walutowe.

Dnia 13 lipca 2001 r. Klub Paryski przyznał Ukrainie restrukturyzację dwustronnego zadłużenia. Zgodnie z ogólną umową zadłużenie wobec członków Klubu Paryskiego ma być spłacone w ciągu 12 lat, przy trzyletnim okresie wstrzymania spłat. Ukraina musiała jednak podpisać oddzielne umowy w sprawie zadłużenia z każdym z pięciu wierzycieli - USA, Niemcami, Włochami, Francją i Japonią.

6. Stosunki z MFW

---

¹ Patrz załącznik IV.

We wrześniu 2001 r. MFW postanowił przywrócić finansowanie bieżących uzgodnień (instrument rozszerzonego finansowania) stwierdziwszy, iż Ukraina spełnia wszystkie konieczne warunki, łącznie z zadowalającym budżetem na rok 2002. Jednakże trzyletni program pożyczkowy MFW o wartości 2,6 mld USD zakłócił spór dotyczący zwrotu 6 mld hrywien (1,1 mld USD) VATu dla eksporterów. MFW żądał również ukończenia restrukturyzacji zadłużenia dystrybutorów energii elektrycznej oraz audytu Naftogazu Ukraina. Podczas ostatniego przeglądu instrumentów kredytowych MFW stwierdził, że Ukraina dokonała odpowiednich postępów na drodze do osiągnięcia celów makroekonomicznych wyznaczonych przez Fundusz, ale że rząd uczynił za mało w zakresie popierania reform strukturalnych.

MFW ostrzegł również Ukrainę, że zbyt ospale zwalcza pranie brudnych pieniędzy. Oficjalne dane pokazują, że rocznie na Ukrainie „pierze się” ponad 4 mld USD. W wyniku nieprowadzenia ustawodawstwa w tej kwestii Ukraina znalazła się czasowo na czarnej liście międzyrządowego kontrolera – Grupy Specjalnej ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniądzy (FATF). W marcu 2004 r. MFW postanowił przyznać Kijowowi nowe pożyczki, a zatem władze ukraińskie otrzymają pożyczkę w wysokości 607 milionów USD. Bank Światowy również udzieli pożyczki w wysokości 250 mln USD. Taka sytuacja może tylko sprzyjać inwestycjom zagranicznym.

7. Inwestycje zagraniczne i zatrudnienie

Państwowy Komitet Statystyczny uważa, że pomimo ustawy o inwestycjach zagranicznych uchwalonej w roku 1996, napływ inwestycji zagranicznych w roku 1999 wyniósł 496 mln USD (1,57% PKB), o 18% mniej w porównaniu z rokiem 1998. Niemniej jednak w tej dziedzinie nastąpiła wyraźna poprawa, a w roku 2003 wartość inwestycji zagranicznych wyniosła 1,3 mld USD. Głównymi inwestorami są USA (16,1%), Cypr (11,7%) i Zjednoczone Królestwo (10,3%). Zdaniem obserwatorów niski poziom inwestycji zagranicznych w porównaniu z państwami sąsiednimi jest spowodowany istniejącą korupcją i brakiem odpowiedniego ustawodawstwa.

W 2003 r. stopa bezrobocia wyniosła ok. 9,2%, była jedną z najwyższych w Europie Wschodniej, a pensje są niskie, chociaż szybko rosną w liczbach nominalnych i realnych. Oficjalny średni dochód wynosi poniżej 100 USD, jest znacznie mniejszy od miesięcznego dochodu w Republice Czeskiej, na Węgrzech i w Polsce. W 2004 r. wynagrodzenie wzrosło do około 4 USD dziennie. Analitycy szacują, że szara strefa na Ukrainie jest duża i prawdziwe dochody obywateli są przynajmniej trzykrotnie większe od oficjalnych. Oficjalna liczba bezrobotnych zmniejszyła się od 1998 r., gdy wynosiła ok. 11% ludności zawodowo czynnej; zgodnie z metodologią MOP w roku 2004 mogła wynosić 8-12%. Ponieważ jednak zaledwie połowa oficjalnie bezrobotnych otrzymuje jakiś zasiłek, duża liczba bezrobotnych nie jest zarejestrowana. Październikowe wybory pobudziły politykę socjalną rządu, który chce stworzyć 600 000 nowych miejsc pracy i zwiększyć pensje o 15% (płaca minimalna wzrosłaby z 38 do 43 USD), a także emerytury.

8. Dotychczasowe reformy na Ukrainie

Prywatyzacja: niewielu zachodnich inwestorów uczestniczyło w prywatyzacji dużych ukraińskich przedsiębiorstw, a cały proces był zdominowany przez rosyjskich nabywców i towarzyszyły mu zarzuty braku przejrzystości. Program prywatyzacji jednak postępuje i sześć regionalnych zakładów zajmujących się dystrybucją energii elektrycznej (oblenergo) zostało sprywatyzowanych. Sprzedaż kilku innych dużych zakładów utrudniały spory polityczne, a na

inne nie można było znaleźć nabywców. Rok 2004 powinien być jednak dobry dla prywatyzacji, ponieważ w „pakiecie” znalazło się ponad 200 firm, z których trzy - Krivorogstal (stal), Ukrudprom (przemysł górniczy) i Ukrtelecom są bardzo ważne.

Reforma bankowości: Ukraina przeżyła poważną zmianę gospodarczą w 2000 r., gdy rząd przyjął ustawę mającą na celu reformę sektora bankowego. Stare prawo bankowe było powszechnie uznawane za przestarzałe i nieodpowiednie, ponieważ wprowadzono je 9 lat wcześniej, gdy na Ukrainie niemal nie istniał system bankowy. Nowe prawo określało procedury zakładania, likwidacji i restrukturyzacji banków komercyjnych, tworzenia związków banków oraz określania minimalnego kapitału zakładowego dla banku.

Polityka i reforma: w 2000 r. rząd byłego prezesa banku centralnego Wiktora Juszczenki przez ponad rok wprowadzał bezprecedensową reformę, która przyniosła mu pochwały i poparcie zachodnich rządów i MFW. Rządowi udało się wydać ustawę prywatyzacyjną promującą przejrzyste procedury, wprowadzającą kluczowe reformy w rolnictwie, wzmacniającą dyscyplinę płatniczą w sektorze energetycznym, któremu brakuje przejrzystości oraz zwiększającą taryfy za usługi komunalne. W czerwcu 2003 r. Bank Światowy zatwierdził nową pożyczkę dla Ukrainy w wysokości 40 mln USD (podlegającą spłacie w ciągu 20 lat) w celu ułatwienia reformy podatkowej oraz zapewnienia większej przejrzystości i bezstronności jej administracji finansowej. Od 1992 r. Bank Światowy dostarczył Ukrainie ponad 3,4 mld USD.

9. Wnioski

Pomimo pewnych nietrwałych postępów sytuacja finansowa Ukrainy jest nadal niestabilna. Zadłużenie zagraniczne (14,7 mld USD) stanowi ponad 40% PKB. Zdaniem analityków kraj stoi wobec poważnych problemów strukturalnych związanych z nieodpowiednią ochroną praw własności, uciekaniem od płacenia podatków i przedsiębiorstwami przynoszącymi straty oraz niską kapitalizacją banków, niewydolnym sektorem energetycznym i uzależnieniem od eksportu metali. W związku z tym konieczne są następujące działania:

- program prywatyzacji powinien być kontynuowany (Państwo nadal kontroluje 30% zakładów przemysłowych);
- należy poprawić klimat dla biznesu, ponieważ obecnie pogarsza się z powodu nacisków grup interesów sprzeciwiających się reformom;
- polityka gospodarcza powinna uwzględniać wysoki poziom bezrobocia, które w związku z przyszłymi reformami może jeszcze wzrosnąć;
- konieczna jest dalsza reforma podatkowa, ponieważ jest niezbędna do napędzania gospodarki;
- należy dalej wzmacniać system finansowy. Liczba pożyczek bankowych znacznie wzrosła, ale banki wciąż odgrywają zbyt małą rolę w finansowaniu gospodarki;
- trzeba popierać inwestycje zagraniczne i wykorzystanie nowych technologii.

Pomimo tych problemów Ukraina dąży do członkostwa w Światowej Organizacji Handlu (WTO). Komisja Współpracy Parlamentarnej UE-Ukraina poparła wniosek Ukrainy o przystąpienie do WTO, ale zaleciła także, aby Ukraina podjęła inne dodatkowe środki w celu przyciągnięcia inwestorów, oraz zlikwidowała dyskryminacyjne ustawodawstwo dotyczące sprzedaży samochodów i wzmocniła ochronę praw własności intelektualnej. Dnia 10 czerwca 2003 r. Ukraina zatwierdziła plan działania dotyczący jej wniosku o członkostwo w WTO. Plan ten obejmował reformy krajowego ustawodawstwa technicznego, aby dostosować je do Porozumienia WTO dotyczącego technicznych barier w handlu, ściślejsze stosowanie krajowego ustawodawstwa dotyczącego własności intelektualnej oraz rozwój dyskusji z członkami grup roboczych WTO. Jednakże umowa z września 2003 r. w sprawie wspólnej

przestrzeni gospodarczej (SES) może opóźnić przystąpienie Ukrainy do WTO, ponieważ cztery państwa sygnatariusze SES¹ chcą przystąpić do WTO w tym samym czasie. Niepewność polityczna w roku wyborów oraz wspomniane wyżej opóźnienia są największymi przeszkodami w transformacji ukraińskiej gospodarki.

---

¹ Rosja, Ukraina, Białoruś i Kazachstan.

III. STOSUNKI MIĘDZY UE I UKRAINĄ¹

1. Wprowadzenie

Szerokie ramy podejścia UE do Ukrainy określono w Planie Działania na rzecz rozwoju stosunków z Ukrainą przyjętym przez Radę do Spraw Ogólnych w grudniu 1996 r.² Rada ta oświadczyła również, że stosunki UE-Ukraina są ważne nie tylko z punktu widzenia stosunków dwustronnych, ale także ze względu na zapewnienie stabilności w całym regionie.

Priorytety Planu Działania były następujące:

- poparcie dla reform demokratycznych i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego,
- poparcie dla reform gospodarczych i rozwoju współpracy handlowej i gospodarczej,
- umocnienie dialogu politycznego i poparcie dla udziału Ukrainy w budowaniu bezpieczeństwa w Europie,
- poparcie dla współpracy regionalnej,
- umocnienie stosunków umownych, zwłaszcza poprzez umowę o partnerstwie i współpracy,
- reforma sektora energetycznego.

Od tamtej pory wszystkie inicjatywy UE były realizowane w ramach tego systemu.

Unia Europejska jest największym donatorem pomocy dla Ukrainy³ i głównym partnerem poza WNP⁴. UE uważa, że wyniki stabilizacji makroekonomicznej mogą być wzmocnione jedynie poprzez szybkie postępy reform strukturalnych (prywatyzacja i konwersja fabryk zbrojeniowych, reforma sektora administracyjnego i finansowego oraz systemu bankowego), które UE wspiera finansowo, technicznie i gospodarczo dzięki umowom dwustronnym, jak program TACIS, umowa przejściowa UE-Ukraina oraz umowa o partnerstwie i współpracy. Jednakże proces reform na Ukrainie jest nadal niedoskonały i, zdaniem instytucji europejskich, postępuje zbyt wolno.

2. Umowa o Partnerstwie i Współpracy

Ważnym krokiem w stosunkach UE-Ukraina była umowa o partnerstwie i współpracy (PCA)⁵, która weszła w życie 1 marca 1998 r., a została podpisana w czerwcu 1994 r. Latem 1998 r. odbyło się także pierwsze oficjalne posiedzenie Rady Współpracy UE-Ukraina (16 czerwca 1998 r.). Umowa zainicjowała wiele konkretnych inicjatyw, które obecnie zaczynają dawać owoce.

W latach 2000-2001 Ukraina uruchomiła następujące inicjatywy: operacje graniczne w celu zmniejszenia liczby nielegalnych imigrantów, podpisanie umów z krajami zachodnimi i wschodnimi, walka z przestępczością zorganizowaną, a przede wszystkim nowy kodeks karny przyjęty przez Radę, który obejmuje zniesienie kary śmierci, a następnie przyjęcie i ratyfikacja art. 6 Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Powstały także dodatkowe projekty dotyczące gospodarki, inwestycji i handlu. W sektorze energii należy odnotować zamknięcie Czernobyla dnia 15 grudnia 2000 r. W ramach programów TACIS i EBOR zaplanowano alternatywne instrumenty służące stworzeniu nowych źródeł energii, a na lata 2000-2002 przyznano 65 mln euro w ramach „Programu

---

¹ Patrz załączniki V-VII.

² COM(1996) 593.

³ W latach 1991-2001 Ukraina otrzymała ponad miliard euro.

⁴ 20% handlu zagranicznego Ukrainy to handel z UE.

⁵ Dz.U. L 49, z 19.2.1998, str. 1.

likwidacji niedoborów”, ponieważ po zamknięciu Czernobyla produkowano za mało energii elektrycznej.

Dnia 29 kwietnia 2004 r. przedstawiciele Unii i Ukrainy podpisali protokół rozszerzający PCA od 1 maja 2004 r. w związku z integracją 10 nowych Państw Członkowskich. Delegacja ukraińska pod przewodnictwem ministra spraw zagranicznych, Kostiantyna Gryszczenko, złożyła jednostronną deklarację wyrażającą nadzieję, że dialog z rozszerzoną Unią będzie się koncentrował na: przyznaniu Ukrainie statusu gospodarki rynkowej; zwiększeniu kontyngentu eksportowego stali z Ukrainy do UE, uwzględniającego tradycyjną wymianę handlową między Ukrainą i 10 nowymi Państwami Członkowskimi; przyznaniu Kijowowi „klauzuli socjalnej” w ramach generalnego systemu preferencji (GSP); poprawie dostępu ukraińskich produktów rolnych do rynku europejskiego; uproszczeniu polityki wizowej.

Podczas posiedzenia Rady Współpracy UE/Ukraina w dniu 24 lutego prezydencja UE pogratulowała Ukrainie nowego rządu i zadeklarowała swoje poparcie dla ambitnych reform politycznych podejmowanych w tym kraju. Przyjęła również poprawiony projekt 10-punktowego Planu Działania dotyczącego polityki sąsiedztwa z Ukrainą i rozpoczęła konsultacje w zamiarem stworzenia lepszej umowy o partnerstwie i współpracy.

Plan Działania dotyczy bliższej współpracy w dziedzinie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, dalszego rozwoju stosunków handlowych i gospodarczych, stałego poparcia dla członkostwa Ukrainy w WTO, uznania statusu gospodarki rynkowej, ułatwień wizowych, współpracy w kluczowych sektorach, takich jak energia, transport, środowisko, poszerzenia dostępu do finansowania oraz intensyfikacji wsparcia reform politycznych i gospodarczych.

Oczekuje się, że kolejne posiedzenie Rady UE-Ukraina w dniu 30 marca 2005 r. będzie dalej zajmować się tymi problemami.

3. Wspólna strategia dotycząca Ukrainy

W następstwie szczytu w Helsinkach w dniach 10-11 grudnia 1999 r.¹, Unia Europejska postawiła sobie następujące cele strategiczne odnośnie do powstania demokratycznej Ukrainy:

- przyczynić się do powstania stabilnej, otwartej i pluralistycznej demokracji, praworządnej i wspierającej stabilnie funkcjonującą demokrację rynkową, która przyniesie korzyści wszystkim mieszkańcom Ukrainy;
- współpracować z Ukrainą w utrzymaniu stabilności i bezpieczeństwa w Europie i w świecie oraz w znalezieniu skutecznych odpowiedzi na wspólne wyzwania stojące wobec kontynentu;
- zwiększyć gospodarczą, polityczną i kulturalną współpracę z Ukrainą oraz współpracę w dziedzinie sprawiedliwości i spraw wewnętrznych.

Rada Europejska w dniach 12-13 grudnia 2003 r. zdecydowała o przedłużeniu wspólnej strategii o jeden rok.

Na siódmym posiedzeniu Rady Stowarzyszenia UE-Ukraina, które odbyło się w Brukseli dnia 18 maja 2004 r. obie strony uznały Politykę Europejskiego Sąsiedztwa (ENP) za podstawę dalszego wzmacniania stosunków UE-Ukraina. Delegacja Unii poparła bliższe więzy między UE i Kijowem zwłaszcza poprzez ENP i jej przyszły Plan Działania, ale podkreśliła także fakt, iż PCA daje jeszcze inne, niezbadane drogi współpracy. W dziedzinie handlu UE wyraziła swoje poparcie dla członkostwa Ukrainy w WTO. Ukraina podkreśliła natomiast

---

¹ Dz.U. L 331, z 22.12.1999.

swoje pragnienie uzyskania statusu gospodarki rynkowej, dzięki któremu skorzystałaby z procedur antydumpingowych UE.

Podczas ósmego szczytu UE-Ukraina, który odbył się w Hadze 8 lipca 2004 r., pomimo starań obu partnerów o umocnienie stosunków, nie udało im się rozwiązać niektórych problemów, do których Kijów przywiązuje szczególną wagę. Jedne z nich dotyczą dostosowania planu działania w ramach nowej Polityki Europejskiego Sąsiedztwa, aby zapewnić szersze podstawy stosunków z krajami sąsiednimi na wschodzie i na południu, które nie mają perspektyw członkostwa.

Drugą kwestią, która bardzo mocno interesuje władze w Kijowie i która nie została rozstrzygnięta podczas szczytu, jest status ukraińskiej gospodarki. Przyznanie Ukrainie statusu gospodarki rynkowej pozwoliłoby ukraińskim firmom na korzystanie z korzystniejszego traktowania w związku z procedurami antydumpingowymi UE. Romano Prodi uważał, że zanim Komisja będzie mogła przyznać Kijowowi status gospodarki rynkowej, konieczne jest rozstrzygnięcie dwóch problemów: zmniejszenie stopnia ingerencji państwa w gospodarkę oraz lepsze ustawodawstwo dotyczące upadłości. Trzeci problem podniesiony przez Ukrainę dotyczy obowiązku uzyskiwania wiz przez obywateli Ukrainy, którzy chcą wjechać na terytorium Państw Członkowskich. Wspólny komunikat prasowy wydany po zakończeniu szczytu zawierał tylko jedno zdanie na ten temat: „Postanowiono kontynuować dialog na temat kwestii wizowych”.

W dziedzinie polityki UE szczególnie nalegała na poszanowanie przez Ukrainę zasad i wartości demokratycznych, w tym także wolności prasy. Jak oświadczone we wspólnej deklaracji wybory prezydenckie w dniu 31 października 2004 r. muszą się odbyć zgodnie z międzynarodowymi standardami demokratycznymi. UE i Ukraina potwierdziły także wolę promowania pokoju i bezpieczeństwa w świecie oraz współpracy w walce z terroryzmem i z rozprzestrzenianiem broni masowego zniszczenia.

Mieszane wyniki ósmego szczytu skłoniły zapewne prezydenta Kucznię do stwierdzenia kilka tygodni później, że członkostwo w UE i NATO nie stanowi już priorytetu polityki zagranicznej i obronnej Kijowa. Do tego czasu Ukraina zawsze podkreślała wobec UE swoje europejskie aspiracje, oświadczając jasno i wyraźnie, że jej dalekosiężnym celem jest członkostwo. Takie oświadczenie prezydenta Kuczmy na trzy miesiące przed wyborami wydawało się cokolwiek dziwne, tym bardziej, że – zdaniem rzecznika Komisji – takiego członkostwa nigdy nie oferowano i nigdy w dyskusjach nie brano go pod uwagę jako perspektywy. Dodał także, że w ramach ENP, którą UE zamierzała wdrażać wraz z nowymi sąsiadami (w tym Ukrainą) po rozszerzeniu do 25 krajów, istnieją liczne możliwości współpracy poza członkostwem.

4. Współpraca naukowa i techniczna między Unią Europejską i Ukrainą oraz bezpieczeństwo nuklearne.

Dnia 4 lipca 2002 r. Wspólnota Europejska i Ukraina podpisały w Kopenhadze umowę o współpracy naukowej i technicznej. Współpraca obejmuje różne dziedziny, w tym także środowisko, zdrowie, rolnictwo, energię konwencjonalną, transport i technologie informacyjne. W kontekście konkretnych kroków, które należy podjąć przewiduje udział ukraińskich naukowców w projektach wspólnotowych i odwrotnie, dostęp do infrastruktury badawczej, organizację seminariów, wymianę pracowników naukowych oraz wymianę informacji o ustawodawstwie i programach badawczych. Pod koniec każdego roku będzie przeprowadzana ocena poziomu współpracy. Umowa weszła w życie 11 lutego 2003 r.

Umowa o współpracy między Wspólnotą Europejską i Ukrainą w dziedzinie bezpieczeństwa nuklearnego została podpisana w Kijowie dnia 23 lipca 1999 r. Umowa dotyczy wyłącznie pokojowego wykorzystania energii jądrowej i ma na celu poprawę bezpieczeństwa nuklearnego. Koncentruje się na takich dziedzinach, jak badania bezpieczeństwa reaktorów, ochrona przed promieniowaniem, zarządzanie odpadami nuklearnymi, demontaż, likwidacja i odkażanie obiektów nuklearnych oraz badania i rozwój w dziedzinie kontroli materiałów jądrowych, a także zapobieganie nielegalnemu handlowi materiałami promieniotwórczymi. Nie jest to kompletna lista, mogą być do niej dodane inne pozycje. Współpraca odbywa się poprzez wymianę informacji technicznych, personelu, materiałów, próbek instrumentów i urządzeń dla celów doświadczalnych oraz zrównoważony udział we wspólnych badaniach i działaniach. Umowa ustanawia Komitet Koordynujący, w którego skład wchodzi osoby mianowane w równej liczbie przez obie strony, którego zadaniem jest nadzór nad stosowaniem warunków umowy.

Wziąwszy pod uwagę środki podejmowane w celu rozwiązywania problemów związanych z bezpieczeństwem nuklearnym, a w szczególności dzięki zwiększonej współpracy z Unią Europejską Ukraina może mieć nadzieję, że nie będzie miała miejsca powtórka z Czernobyli. W lipcu 2004 r. Komisja przyjęła trzecie sprawozdanie z postępów w sprawie utworzenia Funduszu Ochrony Czernobyli (CSF) przeznaczonego na zabezpieczenie instalacji dotkniętych katastrofą. W maju 1997 r. międzynarodowi eksperci z UE, USA i Japonii zakończyli wielodyscyplinarny program zarządzania budową, nazwany „Planem Zapewnienia Ochrony” (SIP), obejmujący prace ochronne przy sarkofagu okrywającym reaktory, aby były one fizycznie bezpieczne i nie zagrażały środowisku. CSF utworzono w celu sfinansowania i wdrożenia SIP pod zarządem Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju (EBOR).

W swoim sprawozdaniu Komisja podkreśliła, że planowana data zakończenia SIP w roku 2007 została znacznie opóźniona. W związku z tym ukończenie projektu nastąpi w drugiej połowie 2008 r. Jeżeli chodzi o plan finansowania, to sprawozdanie wskazało, iż łączny koszt projektu może przekroczyć miliard euro. Komisja obliczyła, że dla ukończenia projektu brakuje 278 mln USD i oświadczyła, że EBOR będzie poszukiwał kolejnych dawców funduszy.

Ponadto 20 lipca 2004 r. Komisja w imieniu Euratomu zatwierdziła poprawkę do decyzji podjętej w roku 2000 dotyczącej przyznania pożyczki ukraińskiej państwowej spółce produkującej energię jądrową, Energoatom, na drugi reaktor w elektrowni jądrowej w Chmielnickim i na czwarty blok w Równem na Ukrainie, znany jako projekt „K2R4”. Pożyczka jest przeznaczona wyłącznie na poprawę przyszłego bezpieczeństwa dwóch elektrowni jądrowych, które są obecnie prawie na ukończeniu, poprzez finansowanie inwestycji po ich uruchomieniu. Kwota pożyczki Euratom została zmniejszona do wysokości sumy w euro odpowiadającej około 83 mln USD. EBOR niedawno zatwierdził pożyczkę w wysokości 42 mln USD na ten sam projekt.

W następstwie tej rewizji przyszłe pożyczki będą wyraźnie dotyczyły bezpieczeństwa nuklearnego i będą finansować środki poprawy bezpieczeństwa, wprowadzane po uruchomieniu nowych bloków elektrowni. Oprócz tego Kijów zobowiązał się do modernizacji pozostałych 13 elektrowni jądrowych w kraju, stosując jako model projekt K2R4, do zdobycia środków na wsparcie modernizacji oraz do osiągnięcia uzgodnionej na poziomie międzynarodowym odpowiedzialności i gwarancji nuklearnych.

5. Polityka Europejskiego Sąsiedztwa (ENP)

Włączenie dziesięciu nowych Państw Członkowskich rozszerzyło granice Unii, która obecnie ma nowych sąsiadów i zamierza nadać inny kształt stosunkom z nimi. Istnieją dwa problemy: chodzi o uniknięcie budowania nowych barier między krajami, które przystąpiły do Unii i tymi, które nadal są poza jej granicami, zwłaszcza że więzi między nowymi Państwami Członkowskimi i ich rosyjskimi, białoruskimi, ukraińskimi i mołdawskimi sąsiadami były bardzo mocne. Zdaniem komisarza Güntera Verheugena te cztery kraje nie mają „w najbliższej przyszłości perspektyw członkostwa w UE...”. W związku z tym UE chce wyznaczyć swoje granice i otoczyć się „gronem przyjaciół”.

„Przyjaciołom” zamiast członkostwa zostanie zaoferowane preferencyjne traktowanie, które da im przynajmniej część korzyści, jakie uzyskali nowi członkowie, przede wszystkim w kontekście pokoju, stabilności i dobrobytu. W zamian za stowarzyszenie będą musieli zobowiązać się do dążenia do demokracji, poszanowania praw człowieka i umacniania gospodarki rynkowej. Będą także mogli uczestniczyć we wspólnych działaniach w wielu dziedzinach, zwłaszcza politycznej, gospodarczej i sądowniczej. Z perspektywy dialogu politycznego współpraca będzie w szczególności dotyczyła walki z terroryzmem. W dziedzinie gospodarczej będzie się wiązać z transportem, energią i środowiskiem, a także da możliwość uczestniczenia w rynku wewnętrznym Unii w przypadku dostosowania ustawodawstwa. Jeżeli chodzi o sądownictwo, to współpraca będzie dotyczyła kontroli granicznych, walki z przestępczością zorganizowaną, handlem ludźmi i praniem brudnych pieniędzy.

Projekty będą wdrażane dzięki planom działania dostosowanym do potrzeb i możliwości każdego z zainteresowanych krajów, przez minimalny okres trzech lat, odnawialny w drodze wzajemnej umowy.

Po dokonaniu oceny wstępnych wyników Planów działania krajom tym będzie mogło zostać zaproponowane „uprzywilejowane partnerstwo” w postaci umów Europejskiego Sąsiedztwa mających na celu szerszą integrację gospodarczą.

Od 2007 r. wejdzie w życie nowy instrument finansowy – Instrument Europejskiego Sąsiedztwa, który pozwoli na zwiększenie kwot przeznaczanych na politykę sąsiedztwa o 800 mln euro rocznie; sumy te wzrosną do ok. miliarda euro w latach 2004 - 2006.

Rada Europejska w Dublinie z zadowoleniem przyjęła komunikat w sprawie ENP i poprosiła Komisję o przedstawienie propozycji planów działania, które mają być negocjowane i zawarte z grupą krajów-beneficjentów, w tym z Ukrainą. Dnia 12 lipca 2004 r. w ramach wprowadzenia do planu działania dotyczącego zastosowania ENP wobec Ukrainy, który Komisja powinna przedstawić we wrześniu 2004 r., prezydencja holenderska przedstawiła swoje priorytety na następnych kilka miesięcy. Priorytety te odnoszą się do wdrażania nowej „wspólnej strategii” UE dla Ukrainy (strategia ta wygaśnie z końcem roku) i dotyczą w szczególności wsparcia procesów demokratyzacji, zmian gospodarczych i współpracy w dziedzinie środowiska, sprawiedliwości i spraw wewnętrznych, energii oraz bezpieczeństwa nuklearnego.

6. Rola PE

Dnia 24 października 2001 r. Parlament Europejski przyjął rezolucję mającą na celu przyznanie łącznie 100 mln euro (w latach 2001 - 2004) na fundusz ustanawiający Fundusz Ochrony Czernobyla. Fundusze byłyby przyznane w ramach programu TACIS i zarządzane przez EBOR.

Dnia 16 maja 2002 r. Parlament zatwierdził decyzję Rady przyznającą Ukrainie dodatkową pomoc makrofinansową w postaci długoterminowej pożyczki do 110 mln euro, która miała wspomóc bilans płatniczy, wzmocnić rezerwy i ułatwić wdrażanie koniecznych reform strukturalnych.

Parlament Europejski zawsze popierał inicjatywy mające na celu zbliżenie UE i Ukrainy. W rezolucji z dnia 20 listopada 2003 r. stwierdza, że: „jedynie całkowicie demokratyczna i niezależna Ukraina, która stworzyła otwarte społeczeństwo porównywalne do społeczeństwa nowych Państw Członkowskich UE może decydować o ostatecznej drodze kraju; [Parlament Europejski] wzywa do ścisłego monitorowania stanu demokracji podczas kampanii przed wyborami prezydenckimi w roku 2004; [i] jest zdania, że aby poprzeć tych, którzy dążą do dalszego procesu reform UE powinna pozostawić otwarte drzwi do członkostwa”.

Podczas siódmego posiedzenia Komisji Współpracy Parlamentarnej UE-Ukraina, które odbyło się w Brukseli w dniach 16 i 17 lutego 2004 r., obecni na nim parlamentarzyści europejscy i ukraińscy przyjęli oświadczenie końcowe, którego najważniejsze punkty obejmowały:

- poparcie dla europejskich aspiracji Ukrainy;
- poparcie dla przygotowania planu działania spodziewanego we wrześniu 2004 r. i dla fundamentalnej roli, jaką Ukraina może odegrać w ramach ENP;
- potrzebę zapewnienia, aby wybory prezydenckie w październiku 2004 były naprawdę wolne, demokratyczne i przejrzyste oraz aby uwzględniono zalecenia OBWE/ODIHR;
- znaczenie roli demokracji, rządów prawa, poszanowania praw człowieka (zwłaszcza wolności wypowiedzi), itp.;
- poparcie dla reform gospodarczych;
- poparcie dla wniosku Ukrainy o członkostwo w WTO;
- wdrożenie środków mających na celu zmniejszenie negatywnych skutków rozszerzenia dla Ukrainy;
- współpracę między UE i Ukrainą w dziedzinie energii, bezpieczeństwa nuklearnego, środowiska, nauki i techniki.

**STRUCTURE OF PARLIAMENT
AFTER MARCH 2002 ELECTIONS**

Political Parties	% of votes	No. of seats Proportional race	No. of Majoritarian seats	Total No. of seats
1.1. Our Ukraine	23.57	70	42	112
Communist Party	19.98	59	7	66
For a United Ukraine	11.77	35	67	102
Tymoshenko Bloc	7.26	22	--	22
Socialist Party	6.87	20	2	22
SDPU(U)	6.27	19	5	24
«Democratic party of Ukraine-Party Democratic Union»	0.87	--	4	4
Bloc «Unity»	1.09	--	3	3
Party of National-Economic Development	--	--	1	1
Ukrainian Sea Party	0.11	--	1	1
Self nominated candidates	--	--	93	93
TOTAL	--	225	225	450

Situation économique en Ukraine (Données)¹

	1997	1998	1999	2000	2001	2002e	2003P
Données internes							
Croissance du PIB	-3	-1,9	-0,15	5,78	9,1	4,8	5,57
Inflation	15,9	14,5	22,7	28,2	12	0,76	4,81
Solde budgétaire % PIB	-5,4	-2,8	-2,4	-1,3	-1,6	-2,5	-2
Taux de chômage %	8,9	11,3	5,1	5,2	4,6	3,80	5,5
PIB en milliards de \$	50,1	41,8	29,71	31,15	37,91	39,80	45,77
PIB par personne	990,3	832,4	603	634	774	832	938
Indice boursier	79,7	21	39	56	44	57	70
Données externes							
Taux de change (vis-à-vis du dollar)	1,9	3,98	5,2	5,43	5,33	5,33	5,47
Exportations en millions de dollars	15418	13699	13189	15722	17091	18669	22594
Croissance des exportations %	-0,8	-11,1	-3,72	19,21	8,71	9,23	21,03
Importations en millions de dollars	-19623	-16283	-16283	-12945	-14943	-16893	-17959
Croissance des importations	-1,1	-17	0,00	-20,50	15,43	13,05	6,31
Balance commerciale en millions de dollars	-4205	-2584	-3094	2777	2148	1776	4635
Balance des opérations courantes en millions de dollars	-1335	-1296	1658	1481	1402	3174	2850
Balance des compte courants en % du PIB	-2,7	-3,1	5,58	4,75	3,70	7,98	6,23
Reserves monétaires (sans l'or) en millions de dollars	2341,1	761,3	1046	1353	2955	4241	5000
Investissement direct étranger en millions de dollars	623	743	496	595	792	693	750
Investissement direct étrangers en % du PIB	1,4	1,8	1,67	1,9	2,09	1,74	1,64
Total de la dette externe m\$	11133,3	13070,9	13951	12190	12811	13200	14000
Dette totale en % du PIB	22,2	31,3	46,95	39,14	33,80	33,17	30,59
Taux du service de la dette en % du total des exportations	6,6	11,4	12,32	13,61	7,96	10,21	11,34

¹ World Market Analysis.

Trade of the UE with Ukraine by Member States					
EU-imports (cif)					
	2002		January-October:		
	1000 €	- % -	2002	2003	% change
Total	4.194.797	100,0	3.513.602	2.943.326	-16,2
<i>of which:</i>					
France	209.094	5,0	173.038	157.902	-8,7
Netherlands	183.990	4,4	144.791	152.168	5,1
Germany	725.574	17,3	620.144	585.223	-5,6
Italy	1.360.072	32,4	1.156.330	1.053.273	-8,9
United Kingdom	203.494	4,9	185.139	105.258	-43,1
Ireland	886	0,0	804	594	-26,0
Denmark	42.432	1,0	36.151	36.070	-0,2
Greece*	325.087	7,7	277.444	243.253	-12,3
Portugal	54.864	1,3	36.026	17.326	-51,9
Spain	640.892	15,3	532.850	244.210	-54,2
Belgium	156.172	3,7	108.097	100.239	-7,3
Luxembourg	420	0,0	377	409	8,5
Sweden	24.831	0,6	20.340	18.840	-7,4
Finland	22.271	0,5	16.202	22.355	38,0
Austria	244.717	5,8	205.870	206.208	0,2
EU-exports (fob)					
Total	5526269	100,0	4.557.382	5.061.022	11,1
<i>of which:</i>					
France	454066	8,2	370.978	415.756	12,1
Netherlands	398269	7,2	331.273	339.219	2,4
Germany	2284642	41,3	1.870.028	2.095.962	12,1
Italy	763921	13,8	626.796	713.783	13,9
United Kingdom	286570	5,2	255.205	288.198	12,9
Ireland	22399	0,4	20.455	17.760	-13,2
Denmark	119259	2,2	95.378	119.830	25,6
Greece/	78052	1,4	69.008	44.171	-36,0
Portugal	7138	0,1	6.266	6.945	10,8
Spain	115141	2,1	93.241	126.275	35,4
Belgium	308014	5,6	250.443	256.661	2,5
Luxembourg	14321	0,3	12.536	7.280	-41,9
Sweden	199945	3,6	170.165	170.138	0,0
Finland	188459	3,4	153.996	164.065	6,5
Austria	286073	5,2	231.615	294.979	27,4
Source: COMEXT database, EUROSTAT					
Production: JDa/DG4/European Parliament					
* Greece: July-October 2003 estimated					

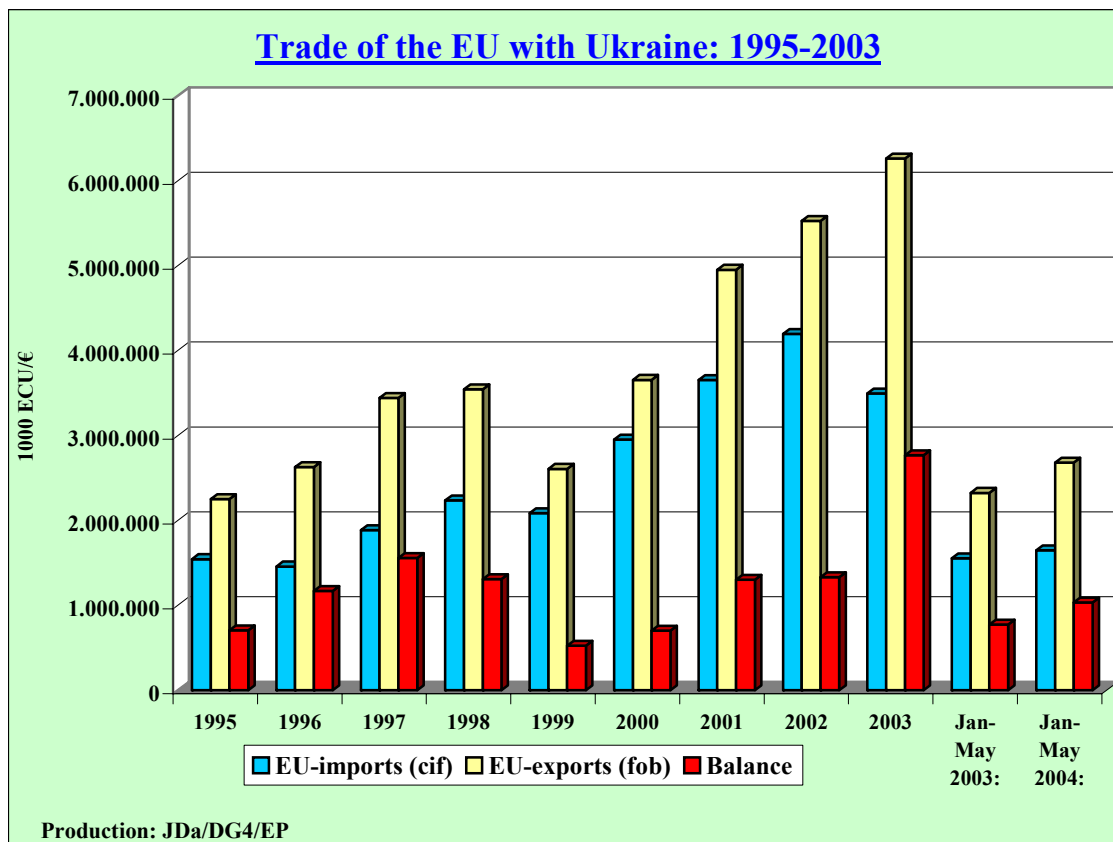
Trade relations UE-Ukraine 2002							
<i>Structural analyses</i>							
<i>EU-imports (cif)</i>							
	1000 €	- % -	Main products (SITC division):	SITC 3rd rev.	1000 €	% total	of Intra- industry trade intensity (1)
Total (A+B+C)	4.194.797	100,0	PETROLEUM, PETROLEUM PRODUCTS AND RELATED MATERIALS	33	901.340	21,5	191,3
of which:			CEREALS AND CEREAL PREPARATIONS	04	570.578	13,6	193,9
A: Raw materials	2.139.488	51,0	IRON AND STEEL	67	531.278	12,7	185,0
Food, beverages and tobacco (0+1)	672.482	16,0	ARTICLES OF APPAREL AND CLOTHING ACCESSORIES	84	407.777	9,7	136,3
Raw materials (2+4)	538.399	12,8	METALLIFEROUS ORES AND METAL SCRAP	28	158.651	3,8	193,3
Energy (3)	928.607	22,1	CORK AND WOOD	24	111.601	2,7	197,2
B: Manufactured articles	1.886.024	45,0	INORGANIC CHEMICALS	52	104.857	2,5	178,4
Chemicals (5)	232.510	5,5	FIXED VEGETABLE FATS AND OILS, CRUDE, REFINED OR FRACTIONATED	42	103.987	2,5	181,3
Machinery and transport eq. (7)	237.839	5,7	CRUDE FERTILIZERS + MINERALS (EXCL. COAL, PETROL, PRECIOUS STONES)	27	103.326	2,5	188,8
Other manufactured products (6+8)	1.415.675	33,7	NON-FERROUS METALS	68	103.089	2,5	130,0
<i>EU-exports (fob)</i>							
	1000 €	- % -	Main products (SITC division):	SITC 3rd rev.	1000 €	% total	of Intra- industry trade intensity (1)
Total (A+B+C)	5.526.269	100,0	ROAD VEHICLES (INCLUDING AIR-CUSHION VEHICLES)	78	573.505	10,4	4,3
of which:			MACHINERY SPECIALIZED FOR PARTICULAR INDUSTRIES	72	431.512	7,8	7,1
A: Raw materials	465.744	8,4	GENERALIndustr. MACH. + EQUIPMENT, N.E.S., MACHINE PARTS, N.E.S.	74	414.448	7,5	10,9
Food, beverages and tobacco (0+1)	285.588	5,2	TEXTILE YARN, FABRICS, MADE-UP ARTICLES, N.E.S., + RELATED PRODUCTS	65	342.163	6,2	23,9
Raw materials (2+4)	138.976	2,5	TELECOMMUNIC. + SOUND RECORDING + REPROD. APPARATUS + EQUIPMENT	76	282.163	5,1	18,0
Energy (3)	41.180	0,7	ELECTR. MACH., APP. + APPLIANCES, N.E.S. + ELECTR. PARTS THEREOF	77	264.622	4,8	24,5
B: Manufactured articles	4.883.596	88,4	OFFICE MACHINES AND AUTOMATIC DATA-PROCESSING MACHINES	75	234.288	4,2	8,3
Chemicals (5)	806.215	14,6	MEDICAL AND PHARMACEUTICAL PRODUCTS	54	195.212	3,5	0,8
Machinery and transport eq. (7)	2.366.747	42,8	ARTICLES OF APPAREL AND CLOTHING ACCESSORIES	84	190.364	3,4	136,3
Other manufactured products (6+8)	1.710.634	31,0	PAPER, PAPERBOARD + ART. OF PAPER PULP, OF PAPER OR OF PAPERBOARD	64	185.108	3,3	1,6
Source: COMEXT 2 database, EUROSTAT							
Production: JDa/DG4/European Parliament							
(1) The index can vary between 0 and 200: 0 means only exports, 200 only imports and 100 means balance in trade							
Index: $\frac{((x+m)-(x-m))}{(x+m)}*100$							

Trade of the EU with Ukraine: 1995-2003

	<i>1000 ECU/€</i>		
	EU-imports (cif)	EU-exports (fob)	Balance
1995	1.544.045	2.249.635	705.590
1996	1.457.263	2.626.824	1.169.561
1997	1.885.410	3.441.772	1.556.362
1998	2.235.310	3.542.841	1.307.531
1999	2.084.310	2.606.933	522.623
2000	2.952.588	3.654.949	702.361
2001	3.651.252	4.951.632	1.300.380
2002	4.194.797	5.527.029	1.332.232
2003	3.493.931	6.259.741	2.765.810
Jan-May 2003:	1.551.999	2.324.191	772.191
Jan-May 2004:	1.648.700	2.680.322	1.031.622

Source: COMEXT database, EUROSTAT

Production: JDa/DG4/European Parliament

COMPOSITION OF THE GOVERNMENT

President	Victor Yushchenko
Prime Minister	Yulia Tymoshenko
First Deputy Prime Minister	Anatoly Kinakh
Deputy Prime Minister for European Integration	Oleh Rybachuk
Deputy Prime Minister for Administrative and Territorial Reform	Roman Bessmertniy
Finance Minister	Viktor Pynzenyk
Foreign Minister	Boris Tarasyuk
Economy Minister	Serhiy Teriokhin
Interior Minister	Yuriy Lutsenko
Defence Minister	Anatoliy Hrytsenko
Speaker of Parliament	Volodymyr Lytvyn
Presidential chief-of-staff	Oleksander Zinchenko
Head of the National Security Council	Petro Poroshenko
<i>Other Key Figures</i>	
Head of the SBU (intelligence service)	Oleksandr Turchynov
Head of the Socialist Party	Oleksandr Moroz
Head of Regions of Ukraine party and defeated presidential candidate	Viktor Yanukovych